

Nova Pravda

Glasilo Narodno-Socijalistične Stranke.

Uredništvo in upravnništvo: Maribor, Narodni dom,
Kopališka ulica, I. nadstropje.Izhaja vsako sredo in soboto.
Posamezna številka velja 1 K.Naročnina: mesečno 8 K, četrletno 24 K, polletno 48 K,
celoletno 96 K. — Inserati po dogovoru.

Mobilizacija železničarjev.

Delegat v železn. inšpektoratu vrhovne komande Ljubljana je izdal dne 19. aprila sledeči poziv:

Vsem železn. uradom v območju delegata vojn. železn. inšpektorata vrhovne komande v Ljubljani, arm. poveljstvo v Jesenicah, Zidanemmostu, Mariboru.

Po naredbi f. d. j. o. br. 117.048 od dne 17. aprila ministra vojne in mornarice vpokliče šef vojn.-železniške inšpekcije vrhovne komande v Zemun vse one železničarje obveznike prvega in drugega poziva, in sicer to so, v starosti od 21. leta ekskluzivno do inkluzivno 38. leta na dvomesečno orožno vajo v vojn.-železniško službo v svrhu izvršbe demobilizacije.

Obvezniki se morajo odzvati pozivu in se zgledati takoj pristojnemu železniškemu načelniku to najpozneje do torka, 20. aprila, do 8. ure.

Razglas velja kot pozivica, kdor se ne odzove pozivu, se smatra dezertierjem in bode kaznovan po vojaškem sodu.

Vpoklicani železničarji so podvrženi novo formirani vojn.-železniški komandi v Ljubljani.

Disciplinarne zadeve obravnava vojaška oblast.

Militarizirani uslužbenci dobivajo civilne pristojbine od železnične uprave in skrbje sami za prehrano.

Temu pozivu dodaje železniško obratno ravnateljstvo še svoj na vsa postajna načelstva naslovljeni poziv: „V svrhu izvršitve vojaških in v zvezi stoječih transportov, kakor premoga, garnitur, živil itd. je odredilo vojaštvo, da se vsi železničarji prvega in drugega poziva, to je od vključno 22. do 38. letnika pokličejo k dvomesečni orožni vaji, ki je odslužiti v dosednji službi pri železnici. Nastop 20. aprila, ob 12. uri.“

V smislu teh pozivov se smatra vsak vpoklicanih, ki bi se pozivu ne odzval, ubežnikom, ki se ga kaznuje po voj. zakonu.

Vpričo teh pozivov se nam zdi naravnost neverjetno, da bi se še našel v Mariboru le en človek, ki bi si drznil železničarje te ali one organizacije hujskati, češ, naj se temu pozivu ne pokore.

Podjedi.

(K vprašanju naše valute.)

Sedaj je vihar, ki je divjal med strankami bivše in sedanje vlade radi valute, nekoliko polegel in skoro izgleda, kakor da bi ljudje pozabili na valutno reformo, zapopaden v papirjih dvojne vrednosti, dinarske in kronske. Kdor je opazoval ta boj, je videl, kakega demagoštva se poslužujejo naše stare stranke, ena kakor druga.

Ne dá se tajiti, da je novo novčnico, ki postane usodepolna za naše narodno gospodarstvo, vpeljala bivša demokratsko-socijalistična vlada. Ko je prišla sedanja vlada na krmilo, so njeni listi, ki so preje odločno obsojali relacijo 4:1, označeno na novih novčnicah, izjavljali, da zamenjave, ker je že v teku, ne morejo več ustaviti, pač pa da bo naloga parlamenta, da relacijo ovrže. Kakor vemo, to vprašanje dosedaj ni prišlo na dnevni red narodnega predstavništva. In recimo, da bi bilo prišlo! Ali bi se demokratsko-socijalistični poslanci v tem slučaju seje udeležili in s tem podprli za-

stopnike posestnikov kron v boju proti zagovornikom relacije 4:1? Če je to res, da se, kakor so naknadno zatrjevali, s sedanjem zamenjavo sami ne strinjajo in da v kabinetu z ozirom na srbske tovariše in enotnost stranke niso marali izvajati posledic, potem bi se sedaj tozadevne seje morali udeležiti, zakaj narodni interes stoji visoko nad strankarskim. Toda take seje ni bilo in je najbrže ne bo, ker vežejo zastopnike ljudske stranke isti obziri, kakor poprej naše demokratske.

Tako izgleda resnica. Grešili so torej eni in drugi. Ko pa je naš kmet in delavec čital časopise, klerikalne in liberalne, res ni vedel, kdo je pravzaprav kriv, da je bil kljub svarilom v časopisih in na shodih, vpeljan denar z dvojno vrednostjo. Ena stranka je očitala greh drugi, vsaka je hotela preslepiti svoje in nasprotne pristaše ter dokazati, da je ravnala pravilno. Danes je na obeh straneh mir. Gotovo jim je prav tako. To pa zato, ker pri tej rešitvi valutnega vprašanja ne bodo prizadeti bogatini, s katerimi so vladajoči v ozki zvezi, če se že sami ne nahajajo med njimi, temveč nižje ljudstvo, ki ni znalo, ali ni imelo toliko novcev, da bi se jih izplačalo zamenjati v tujo valuto, ali kupiti fabriko. Na račun revnega ljudstva torej se je izvršila valutna reforma, ki seveda ne potrebuje nikake sankcije. Posledice že čutimo. Delavci in uradniki prejema plačilo za svoje delo v kronah, blago pa plačujejo v dinarjih. Zgodilo se bo, če se še ni, v najkrajšem času, da bo prvotno nameravana radikalna zamenjava 4 krone za en dinar, pri kateri izgube naši revni ljudje tri četrtine svojega imetja, na miren način izvedena. — He, vladajoči pač znajo; napravili so prehod, ki ga ljudstvo skoro ne opazi in dosegli isto, kar bi bili dosegli z radikalizmom: denar je že izmenjan, ali pa bo izmenjan v najkrajšem času tako, da ljudje, ki niso verižniki in kapitalisti, izgube tri četrtine svojega premoženja. Bogataši ostanejo nedotaknjeni. Zato se jim je tudi šlo in svojim zastopnikom prav lahko čestitajo.

Kako bi se zamenjava morala izvršiti, da bi bila pravična? Čisto enostavno, nikakih komplikacij. Predvsem enoten denar, zamenjavo krone za dinar, ali kakor pravijo, al pari. Če se dožene na podlagi vsestranske in objektivne sodbje, da je bil stari srbski dinar več vreden kakor krona in za koliko, bi ne imeli nič proti temu, ako bi se pri zamenjavi to upoštevalo. Pod nobenimi pogoji pa bi ne mogli pristati na razmerje 4:1, ker je že vsakemu otroku jasno, da bi bilo tako razmerje krivično. Že s tem bi bili veliko dosegli, imeli bi enoten denar, ki bi gotovo v tujini dosegel veliko vrednost, ako bi našega blaga ne izvažali za tujo valuto. Poleg tega bi njegovo vrednost izboljšali s tem, da bi ga, kjer bi se s tako zamenjavo, kakor je zgoraj mišljena, ne zmanjšalo število cirkulajočega denarja, vzeli gotovo število, ki bi se pač moralo dognati, iz prometa. Seveda — in to je važno — ne na račun uboge služkinje, ki ima morda izza predvojne časa prisluženih borih 1000 K — ki bi po takratni vrednosti znašale najmanj 15.000 kron, temveč na račun kapitalistov. V to svrhu bi se moral vpeljati davek na premoženja in isti sežgati, ne pa morda vreči v promet, kakor se je

to zgodilo pri onih zloglasnih 20%, ki so na mesto obljubljenih znižanih cen, iste na mah pognale kvišku za dvakrat toliko. Taka rešitev bi bila pametna in koristna, bila bi v interesu ljudstva. Zakaj se potem vladajoči ne ogrevajo za njo? Odgovor je kratak: ker posega v žep bogatašev —! Boljša je takšna rešitev valutnega vprašanja, kakršno so vpeljali — in, rekel bi, že izvedeli: rešitev bogatih.

In ljudstvo čaka na volitve. Toda prej, ko ljudstvo pride do besede — volitev kakor kaže še dolgo ne bo — bodo glavni verižniki svoje premoženje spravili na varno izven naših mej, tako, da na tiste, ki bi pri valutni reformi največ morali žrtvovati, ker so tekom vojne uživali, ko so drugi stradali, ne bi mogli tako pritisniti, kakor bi zaslužili. Toda vprašanje je, če je premoženje varno drugje. Najvarnejše bi bilo pod lastno streho, ako bi ne bilo na nepošten način pridobljeno.

Boli nas, ko vidimo kako izpodjedajo korenine Jugoslaviji, ki smo toliko trpeli za njo in goreče hrepeneli po njej. Vsi pošteno Jugoslovani naj si podajo roke, da rešimo Jugoslavijo pred nevarnostjo, ki jej preti s strani njenih podjedov.

Kdo hoče našo pogubo?

Na protestnem shodu proti draginji se je tov. Pirc dotaknil tudi dveh — po njegovem mnenju glavnih krivcev današnjih neznosnih razmer: narodno-gospodarske politike entente in naše lastne krivde.

Oglejmo si najprej prvega krivca. Da je v svetovnem gospodarstvu Anglija prva odločujoča svetovna sila, o tem smo tudi še danes prepričani, ko preiskujemo drugo svetovno konkurenčno silo, Ameriko. Skoro bo 200 let, odkar je Anglija v polnem obsegu pričela dejansko izvrševati zgodovinsko znani Quasnay-ev (Kěsnejev) evangelij: gospodarski liberalizem. Opravičeno se lahko trdi, da je ravno ta evangelij o dozdevni popolni osebni svobodi glavni povzročitelj vsega današnjega in polpreteklega gorja na svetu. Vsekakor pa za sluzi, da se „Nova Pravda“ z njim ob priliki posebej peča.

Na tem mestu bodi le ugotovljeno, da je svetovna vojna zadavila tega orjaka-izsekalca mase v korist pojedincem in da je bila zopet Anglija tista, ki mu je zadala prvi smrtni sunek. Bodalo za ta sunek pa ji je vsilila v roko ona Nemčija, ki je bližajoč se vrhuncu svojega imperijalističnega zmaganja, poskušala v drugem vojnem letu še šibko vojno moč Anglije streti z dobro podplačanimi vstajami in delavskimi štrajki. Od oholih Prusakov tedaj zasmehovani Lloyd George je ta zavrtni napad spoznal po vsi globočini posledic. Vpeljal je socijalizacijo za vsa ona podjetja, ki so prevzela dobavo vojnega materiala. Sistem socijalizacije se je polagoma razširil tudi na druga večja podjetja in — ker je Anglija tekom vojne uvidela tudi splošne državne koristi od socijalizacije, se je ta sistem obdržal in razširil tudi po končani vojni. Ista Anglija, ki je skozi 200 let v korist posameznim lordom in velekapitalistom praktično vršila zgoraj omenjeni Quasnayev nauk in z njim okužila svetovni trg, se je zdaj oprijela nasprotnega sistema, državne socijalizacije, ona, država sama regulira produkcijo — kontrolira cene doma, na zunaj, torej na izvoz in uvoz pa jih — diktira.

Sredi vojne, ko je tudi Angliji pretela nevarnost vojaškega poraza, je bila Anglija, prepričana o končnem uspehu svojega novega gospodarskega sistema, zopet prva, ki je izvedla načrt gospodarske vojne — po končani oboroženi vojni. Anglija in njene zaveznice so imele pač v svojih rokah ključ do vrat svetovnega gospodarstva tudi po vojni. Ohola, zmage pijana Prusija bi bila seveda lahko diktirala mir orožju, a mir kruhu bi bila brezdvomno diktirala ententa. V ta namen so v Londonu ustanovili posebno povojno gospodarsko upravo, sestavljeno iz vseh zastopnikov entente. Tu so si že takrat določili sporazumno rešitev vprašanja povojne valute in cen. Pri tem so že kalkulirali tudi z v razkroju se nahajajočo Rusijo, katera vsled svojih notranjih razmer ravno prva leta po vojni ne bi mogla priti v poštev kot dotlej, zlasti za nas glavna zakladnica žita in raznih sirovin — da bo torej vsa v ententi nezdružena Evropa po vojni glede — recimo kruha in najpotrebnejših vsakdanjih potrebščin, hočeš, nočeš, odvisna od tega, usodo svetovnega gospodarstva odločujočega kartela. Če tudi tedaj še niso mogli biti na jasnem, kakšna usoda doleti nas v sedanji Jugoslaviji, vendar to so že takrat dobro vedeli, da je stara Avstrija izmzgana in da je Srbija, posebno gospodarsko, za leta upostošena, da mora v najboljšem slučaju preteči par let, predno se Srbija zopet vpostavi na svoje predvojne razmere.

Skratka, ententa, nji na čelu Anglija, si je že med vojno uredila svojo povojno gospodarsko politiko, ki bi morala postati nadodločujoča, tudi za slučaj vojaškega poraza entente.

Prišlo pa je, kakor vemo, drugače, kakor si je Prusija in z njo vred tudi vse naše avstrijsko nemštvo in nemčurstvo konec vojne že vnaprej izračunalo. Gospoda se je — vračunala! Koncem koncev je ententi pripadla tudi vojaška zmaga. Sramotno, kakor še nobena velesila v zgodovini vojsk, je bil poražen blok „srednjeevropskih držav“, predvsem tista Nemčija, ki je skozi štiri leta fantazirala in svoje milijone pangermanov hipnotizirala z bajko, da prisili Anglijo na kolena in ji diktira mir.

Kaj sledi iz tega dogodka? To ni težko uganiti. Če je ententa že za slučaj vojaškega poraza bila prepričana, da bo nad zmago pruskega orožja končno vendarle zmaga ententna gospodarska politika, koliko lažja je postala popolna izvršitev teh gospodarskih načrtov, ko je ententa tudi vojaško izšla kot zmagovalka iz svetovne vojne. Dajte se v ta zgodovinska dejstva dobro umisliti in ne bo vam težko najti pravega krivca tudi naši neurejeni valuti, tudi naši nesramno naraščajoči draginji in tudi brezvestni korupciji naših državnih krmarjev, ki so se — sodimo jih po njih dejanjih — doslej izkazali kot eksponenti kapitalistične entente, nikakor pa ne kot naši krmari, naše jugoslovanske državne politike.

Ironija je pa ta: socijalizacija je evangelij socijalizma, ozir. komunizma. Špekulativna Anglija je prva uvidela nevarnost tega orožja proti kapitalizmu, oprijela se je pravočasno ravno tega orožja in v več ali manj potvorjeni obliki tega orožja zdaj bje boj svetovni kapitalizem proti svetovnemu socijalizmu.

To je največja, zadnja svetovna vojna še daleč nadkrijujoča, ponekod že zdaj krvava vojna, kar je sploh pozna zgodovina. Bijeta jo dva si že od pamtiveka najhujša sovražnika. Izid je odvisen ne od številne moči te ali one armade, ampak od discipline v tem ali onem taboru.

Do skrajne meje potrpljenja vztrajamo na svojem programu, da v tem orjaškem boju v Jugoslaviji ne žrtvujemo nepotrebno niti ene kapljice dragocene človeške krvi — — — tudi brez nje mora zmaga biti naša!

Sodba o železničarskem štrajku.

(Dopis iz Ljubljane).

Včeraj, 17. aprila sem bil v Ljubljani in sem prišel deloma peš v Maribor. Razpoloženje za štrajk med občinstvom ni ugodno. Ljudstvo pravi, da treba sedaj, ko so nam državo (drugi) priborili, delati, ker je dela vsepovsod na kupe. Pri nas se pa le pije, politikuje in štrajka. Razpoloženje je tudi zato nasprotno, ker hočejo nekateri situacijo izrabit, da bi se priklopili Slovenci Avstriji. Kdor to namerava, ni izdajalec, temveč slepar in takih sleparjev je med internacijskimi železničarji vse polno.

Ljubljansko časopisje bo nastopilo drugo pot in ne bo več štrajkov zagovarjalo. Svoj cilj se doseže tudi drugače, štrajki so pa dandanes zastareli in v novih državah naravnost zločinski.

Zato bo deželna vlada upeljala najstrožjo kontrolo za petrolej, bencin in premog, ker so ga ravno pri železnicah in uradih javnega varstva najbolj kradli in ga še krajejo. Tudi se bodo nadzorovali vlaki, ker vozijo verižnike v sprednjih vozovih. Kdo so tisti poštenjaki, ki podpirajo na železnicah verižnike? Pri žigosanju in zamenjavi so tudi internacijski železničarji mešetarili med Avstrijo in Jugoslavijo. Ponoči vozijo sprevodniki iz Gradca v Maribor in obratno, prepovedano blago.

Po vsem tem je občinstvo vse drugačnega mnenja, kakor štrajkovci in časopisje, ki je podkupljeno in si ne upa pisati resnice. Niti štrajkovcev vodijo k židom na Dunaj, štrajkovci so pa le navadne ovce, ki se jih hoče z nami vred ostriti. Pa ne bo šlo, zapomnite si! Mesto da ljudi hujskate in postopate, raje delajte! — Priobčujemo ta dopis z malo, mestoma spremembo dobesedno, za danes brez komentarja.

Politične vesti.

Jugoslavija.

Davek na vojn. dobičke. G. fin. minister je dne 10. marca pod G. D. N. P. št. 2501 izdal naredbo, da se takoj prične, oziroma nadaljuje in konča odmera dohodnine in davka na vojne dobičke v vseh novih pokrajinah in za vsa leta, za katere se ta odmera še ni izvršila in so dani zakoniti pogoji za to. Ob enem je pozval delegate, naj — z ozirom na težki finančni položaj, v katerem se nahaja naša domovina — ukrene vse kar je potrebno, da se na najenergičnejši način pospeši vplačilo davkov na vojne dobičkarje in drugih med vojno vpeljanih davkov. Istotako je dne 9. marca pod G. D. N. P. št. 2502 izdal naredbo, da se odmera drugih (starih) neposrednih davkov za leto 1919 nemudoma konča, odmera za leto 1920 pa izvrši v predpisanih rokih. Tudi glede teh davkov je ukazal, naj se z najenergičnejšo eksekucijo skrbi za vplačilo zapadlih državnih davkov.

„Bom pa komunist!“ — to je zdaj moderna parola vseh malkontentov, vseh opravičenih in neopravičenih nezadovoljnih. „Bom pa komunist!“ — to je zdaj na široko odprta cesta vsem fantantom, delomrznem in vsem elementom, ki sanjarijo o nasilnih preokupacijah, iz katerih upajo nasiti svojo častihlepnost in napolniti svoje žepce. Najmanj 90 odstotkov vseh teh pseudo-„komunistov“ nima niti najmanjšega pojma o komunizmu. Vsi skupaj pa se najmanj zavedajo, kako nevarno je za obstoj in bodočnost nas vseh, torej tudi njih samih,

če se sedanjí tudi izven Jugoslavije do skrajnosti napeti položaj izzorablja — vedoma ali nevedoma — v početek bratomorne vojne, kakoršne v takem obsegu zgodovina še ne pozna. Zato apeliramo v imenu kulture in človeštva na razsodnejše voditelje komunističnega gibanja, da takoj energično store konec podžiganju strasti nerazsodne mase nezadovoljnih. Podžigati k revoluciji ni težko, tudi požigati in pleniti ni nobena umetnost. Ali enkrat razpaljeni požar gasiti, ga udušiti, to presega višek nadčloveške zmožnosti tudi v sicer najboljši organizaciji — — — to so pokazali slični poskusi v Rusiji, zdaj v Nemčiji in v Avstriji. Kakor se vsi na eni strani strinjamo s sodbo pravih socialistov, da treba napraviti energično konec sedanjim razmeram, tako smo na drugi strani pripravljeni na odločen boj proti vsem takim poskusom, o katerih fantazirajo elementi, ki vpijejo po ulicah: „Bom pa komunist!“

Iz naših organizacij.

Naš 1. majnik!

Tovariši! Le še kratek čas nas loči od zgodovinskega dne proletarcev — 1. majnika, ki ima biti za nas posebno zgodovinskega pomena. Letošnji prvi majnik bo ob enem naš prvi majnik, prvega leta, ko smo se našli združeni pod praporom „Narodno Socijalistične Stranke“. Zgodovinski dan bo ta naš 1. majnik letos tudi še za to, ker se bo dotedaj vprašanje že rešilo: ali in koliko resne volje po ujedinenju vsega jugoslovanskega proletarijata vsaj v glavni točki narodnostnega in socijalističnega programa nam prinese oklic tistih, ki so nas dosedaj le zasramovali in sovražili hujše, ko naš skupni največji sovražnik — kapitalizem in njegova koruptna družba.

In zgodovinski dan, bo naš 1. majnik posebno letos, ko se po celi Jugoslaviji tik pred njegovimi durmi bije usodepolni boj med proletarijatom in korupcijo vladajočih. Ta 1. majnik ima prinesiti odločitev zmage za eno ali drugo stran.

Tovariši! Znameniti bo ta naš 1. majnik za nas narodne socialiste v vsakem slučaju. Apeliramo v prvi vrsti na vse naše že obstoječe podružnice v bodočem dravskem in savskem okrožju: Pripravite se že sedaj, da naš 1. majnik kar najsvečanejšo praznujemo!

Ob enem obnovimo že zadnjič objavljeni apel naše centrale v Ljubljani, na naslov vseh krajevnih organizacij v Sloveniji!

DOPISI.

Študenti pri Mariboru.

st Ustanovitev Ciril-Methodove šole v Studencih je svojčas preprečil naš bivši župan dr. Juritsch, sedaj odvetnik v Mariboru. Prosili smo in se pritoževali na vse mogoče instance, a vse zastonj. Dr. Juritsch, sedaj SHS advokat, niti komisijalnega ogleda ni razpisal. Toda časi strahovlade dr. Juritscha so minuli in tudi on je izginil z županovega stolca. V zahvalo za to, da je nas Slovence v Studencih preganjal, je postal v Jugoslaviji — odvetnik. Pri iskanju pisarniškega lokala pa ga je krepko podpiral proti slovenskemu odvetniku „narodni“ hišni posestnik v Mariboru. Tudi narodno delo?!

Ljubljana.

Ij Stanovanjska mizerija, o kateri so zadnji čas glasovi nekaj utihnili, se vedno ni nič olajšala, pač pa še poostri. Vedno več prihaja ljudi v mesto, vedno manj je stanovanj in še ta, ki bi bila na razpolago, so pretvorjena v pisarne. Tako n. pr. uporabljajo gradbeno ravnateljstvo na Turjaškem trgu celo stanovanjsko hišo za pisarne, kjer bi bilo prostora za 10 strank. In ta slučaj ni edin. Razun tega se nahaja tu še nešteto ljudi, ki že davno spadajo čez mejo. Klimanek, Eberl, Ebenspanger, Hamerschmiedt i. t. d. so tuji, ki bi morali že ob prevratu izginiti, a so se potuhnili in lepo ostali tu, ker jim diši jugoslovanski kruh. Vse tozadevne ankete, ki jih sklicuje naša slavna vlada, so le pesek v oči, kot je bila zadnja draginjska, kjer se je vendarle

posrečilo dvigniti ceno mleku za skoro 100%. Vlada naj predvsem izseli vse elemente, ki ne spadajo k nam, potem naj omeji razkošna stanovanja vojnih dobičkarjev in verižnikov ter naj podvzame vse potrebne korake, da bodo tisti, ki morejo, začeli takoj zidati. Drugo zimo ne bomo več prezebali po vagonih in to po krivdi vlade, nego bomo segli po samopomoči. Slavna vlada blagovoli vzeti to na znanje.

Ij „Pritepenec“ — tako je zmerjal pijan narednik službujočega drž. stražnika, Primorca, ker ga ta ni pustil na kolodvor, ko je izbruhnil štrajk. Razen tega je narednik nadlegoval še civilno občinstvo, a ko je prišla patrolja, je — korajžno zbežal. Bilo bi primerno, da se dotičnika eksemplarično kaznuje, ker nikakor ni dopustno, da bi pijan podčastnik zmerjal ubogega begunca s „pritepenecem“. Sploh bi bilo potrebno, da se naše vojaštvo redno poučuje tudi o dostojnem vedenju izven službe, ker nam dosedanje v mnogih slučajih ne dela preveč časti, zlasti ne pred tujci.

Ptuj.

p Kako naj vzgajamo svoje otroke? Mnogo mater je v skrbeh za svoje otroke. Glavna skrb jim je njihova duševna in telesna vzgoja, na kateri sloni vsa njihova bodočnost. — Dokler je otrok pri materi, ga ona vzgaja, nadzoruje in gleda, da ga na pravo pot pripelje; ko pa odraste, je prisiljena, ga dati v šole in različne zavode, kjer je njegova vzgoja poverjena drugim tujim osebam. Te osebe so pa različnega mišljenja, po katerem vzgajajo njim v vzgojo poverjeno deco. V Ptujju je poleg šol in zavodov, ki skrbijo za duševno izobrazbo tudi telovadno društvo „Sokol“, kateremu je glavna naloga pospešiti zdravstveno stanje mladine, ker le v zdravem telesu je zdrav duh. — V interesu lepše bodočnosti naše mladine, je nujno želeli, da tudi „Sokolu“ nasprotno društvo „Orel“ temeljito preustroji svoje dosedanje strankarsko politično stališče, in da se mladina vzgaja tudi v duhu Kalanove „Svete Vojske“. Kako žalostno je, če moramo gledati „Orlov“ naraščaj 9—10 let stare otroke, ko se vračajo od izletov domov — čez mero vinjeni. Voditelji, ki napajajo mladino z alkoholom, ne morejo biti pravi vzgojitelji mladine.

Novomesto.

nm Stanovanjska mizerija. Od vseh strani se čujejo pritožbe radi pomanjkanja stanovanj. Tudi pri nas tozadevno ni nič boljše. Sicer tudi tukaj obstoja stanovanjska komisija, ima tudi uradne ure, predpisane za stranke, a drži se jih ne. Stranke morajo to upoštevati in seveda čakati 2 uri pred vratmi na milost in nemilost stanovanjake komisije, a ko bije poludne, pa lahko zopet, ne da bi kaj opravile, odidejo in čakajo prilike, da bogve kdaj vlovijo gosp. predsednika stan. komisije. Predvsem je pa čudno, da je še vedno tako veliko pomanjkanje stanovanj v Novem mestu, ko se je že mnogo beguncev zopet izselilo, a na novo naselilo med tem časom pa jako malo. Vzrok temu bo najbrže ta, da lastniki hiš, ki ne potrebujejo denarja, ne marajo več v najem dajati stanovanja in si vsak dobi vzrok, da si izpraznjeno stanovanje pridržijo zase v komodne namene; kaj njemu mari za ubogo paro, ako nima strehe, glavno, da ima on komодно stanovanje.

Mariborske vesti.

Š Železničarski štrajk. Kakor iz našnje izdaje razvidno, vsi oni, ki so pričakovali da bo ravno ta izdaja »Nove Prave« polna poročil o železničarski stavki — ne pridejo na svoj račun. Objavljamo na drugem mestu kratko sodbo občinstva o tej stavki in ob zaključku lista priobčimo tudi na kratko dosedanje uspeh te poiskusne mobilizacije nove in stare internacionale. Svojo obširnejšo sodbo pa si pridržimo do ugodnejše prilike. Poročila o Kopačevih shodih, katerih so se udeležili tudi člani »Zveze«, prepuščamo predstavljateljem »Zveze« samim, ako in kolikor se jim bo iz naukov, ki so jih na teh shodih dobili, kakor tudi sicer iz celot-

nega tega izrazito internacijsko-socialno-demokracičnega gibanja, še umestno zdelo, tozadevno tudi tisku poveriti, kar se je govorilo. Kot socialisti, načeloma nikakor nismo proti štrajku, kot skrajnemu sredstvu v dosego naših pravic, zlasti če se gre za najpotrebnejše, za naš vsakdanji kruh. Ampak na drugi strani smo odločno proti izzorabljenju tega skrajnega sredstva, ko boj enega razreda ogroža interese celokupnosti naroda in države in ko se — kakor se je ravno pri tej stavki zgodilo — en razred v eni gotovi organizaciji ne zmenivši se za isto usodo svojih sotrpinov v drugi organizaciji, ne kot celota proletarijata, marveč le kot delna skupina sama spušča v take vratolomne poskuse. Že pred časom smo javno povedali, da nimamo prav nobenega povoda zagovarjati nesposobnost dr. Korošca kot železniškega skega ministra. Danes pa še pribijemo, da je bil ta štrajk pripravljen kot politična. »Belastungsprobe« internacionale v Jugoslaviji skupaj z ono v Avstriji, že v času, ko je še vrhovni poveljnik rdeče armade brezdomovincev g. Tone Kristan, se vozil kot minister mimo Maribora in v Maribor. In zato s svojo konečno sodbo še počakamo.

Š Wallisch — diktator. Odkar je tajnik mariborske internacionale prišel do prepričanja, da manjka policijskemu in vladnemu komisarju korajže, ga proti oficijelni zaščiti slepe vlade v Ljubljani in Beogradu, na svojo odgovornost iztirati tja, od koder je pribežal v Maribor, se mu je vzljubilo igrati vlogo diktatorja in hujška. V imenu »Arbeiter Sekretarijata« razpošilja dan za dnem vsem podjetjem in gospodarjem povelja, v katerih kar sam predpisuje visočino povišanja plač uslužbencem in diktira ob enem tudi delavni čas. Slično povelje je poslal tudi na neki mestni zavod torej dovolj blizu vladnega komisarja — — pa g. Wallisch tudi vkljub tej predrznosti še nadalje izvršuje vlogo diktatorja. Te dni je poslal zopet tako povelje znanemu slovenskemu podjetju, ki se pa na to povelje ni oziralo, ker je lastnik že preje sam uravnaval razmerje svojih uslužbencev. Te dni je g. diktator z gostilne »Volksheim« telefonično zahteval odgovor. Lastnik podjetja je poklical svoje nastavljenice na razgovor, kaj pravzaprav še zahtevajo in zakaj to zahtevajo potom diktatorja Wallischa. Na njegovo začudenje so nastavljenici izjavili, da se z Wallischem tozadevno sploh niso pogajali in da z njim in njegovim sekretarijatom nimajo ničesar opraviti. — Ni naša naloga braniti in zagovarjati podjetja in gospodarje. Smo pa odločno proti vsaki zlovolji diktaturi, zlasti pa od strani človeka, ki spada vse kam drugam, le ne tja, kjer ga tudi naše oblasti še — podpirajo.

Š Gostilna „Volksheim“ je izginila, ker se je celo madžarskemu hebrejcu Wallischu preneumsko zdelo, da bi na palači „jugoslovenskih sodrugov“ še dalje visel tak spakedrani nestvor. Več ko mesec dni je potrebovala, da se je z neznanih potov vrnila nazaj — namreč napisana deska nad gostilno „Volksheim“. Vrnila se je ravno prav za štrajk — kot nova firma za novo mariborsko internacijo z novim napisom „Gostilna ljudski dom“ — „Gasthaus Volksheim“. Pa naj še kdo trdi, da naši jugoslovenski sodrugi niso zavedni Jugoslovenci in dosledni internacionalci.

Š Malo respektu pred našimi oblastmi imajo naši Nemci, zlasti če se gre za kako prepoved njim v škodo. Temu so pa naše oblasti same krive s svojo preveliko toleranco napram tem upornežem. Takoj ubogati moramo samo mi — tako, kakor svojčas v Avstriji. Poglejte ta-le slučaj: V bližnjih Pekrah sta februarja meseca dva gostilničarja dobila nalog, da iz formelnih ovir takoj zaprejo vsak svojo gostilno. Kaj se je zgodilo? Dočim je Slovenec takoj ubogal, ima njegov nemški sosed še danes gostilno odprto in to vkljub temu, da mu je oblast že drugič poslala tozadevno prepoved, da se gostilna zapre. Slovencu niso vse prošnje nič pomagale, oblast mu

še zdaj ne dovoli izvrševati obriti. Omenjeni nemški gostilničar Lavrenčič je eden tistih, ki so začetkom vojne naše ljudi ovajali kot srbofile. Da, res, kam plovemo?

§ **Propaganda mariborskih sodrugov za Avstrijo.** Na naš tozadevni poziv se nam med drugim od ugledne strani poroča: Mariborska internacionala pravi, da ni bila nikdar protidržavna. Ta pa je res popolnoma nova. Ali se ti sodrugi ne spominjajo na nekdanjega svojega voditelja Zupanca (alias Suppanz), ki je sedel ob času prevrata in pozneje kot zastopnik internacionalne v nemškem Gradcu ter hujskal z enakovrednim pobratimom nemškim nacionalcem Wastianom, proti naši državi? Kdo je vodil takrat različne štrajke za nemško Avstrijo? Ali ne vaš Suppanz? A vprašam vas, kako pa je bilo takrat, ko ste hoteli v najkritičnejšem času štrajkati, zato ker so častniki na glavnem kolodvoru odstranili napis „Hauptbahnhof“. Takrat ste zahtevali, da mora ostati nemški napis. Zakaj se še danes ogreva vaš listič „Volksstimm“ za nepotrebne nemške šole ter hujska proti narodnemu učiteljstvu? Gospodje sodrugi zdi se mi, da vas pamet že zapušča, da ste toliko pozabljeni.

„Gemeinde Brunnndorf“ še danes straši po cestah in ulicah Studencev. Ker tudi v Mariboru vemo, kako težki so taki porodi in krsti, samo vprašamo: Kako dolgo še „Gemeinde Brunnndorf“?

§ **Poset čeških pevcev v Mariboru.** Pevsko društvo „Smetana“ iz Plzna priredi dne 5. maja v Götzovi dvorani v Mariboru pevski koncert. To pevsko društvo je najuglednejše na Češkem, ki si je priborilo na vseh svetovnih pevskih tekmah, med drugimi tudi v Londonu in Parizu, prvo darilo. Dolžnost slovenskega Maribora je, da sprejme naše severne brate kar najpristnejše.

§ **Mariborsko sodišče preobloženo z delom.** Ob normalnih gospodarskih in prometnih razmerah se bo naše mesto radi svojega naravnega bogastva in radi svoje ugodne lege tako razvilo, da bo eno najlepših in najboljgostljivih mest v naši državi. Pogoji za to so vsestransko podani in že danes se kaže neka posebna živahnost zlasti v trgovini. V takem mestu pa tudi morajo uradi točno poslovati. Našim sodnikom in uradnikom nikakor nečemo očitati, da bi ne storili svojih dolžnosti. Vsi, od prvega do zadnjega so naravnost zakopani v spise in vrše svojo dolžnost z veliko požrtvovalnostjo. Agende pri sodiščih — tako okrognem, kakor okrajnem — pa se množe od meseca do meseca v taki meri, da sodniki ne morejo več obvladati ogromnega dela, katero vsled tega zaostaja na škodo prebivalstvu in tudi državi. Justična uprava bi temu nedostatku lahko odpomogla, ker je, kakor se nam poroča, pri deželnem sodišču v Ljubljani nastavljenih precej sodnikov, ki niso dovolj zaposleni in bi bili pri nas v Mariboru dobrodošli, ker bi razbremenili naše referente. Justična uprava naj posveti našemu krasnemu Mariboru malo več pozornosti!

Kolektivna pogodba

sklenjena med gremijem trgovcev v Mariboru, in Zvezo trgovskih nastavljenecv za slovensko ozemlje v Ljubljani, krajevna skupina v Mariboru, dne 7. aprila 1920.

Predvsem pribijemo, da trgovski gremij v Mariboru glede objave kolektivne pogodbe še zdaj ne ve, da izhaja v Mariboru tudi „Nova Pravda“ kjer bi bila objava v interesu tako slovenskih trgovcev, kakor tudi trgovskih nastavljenecv. Najbrže so narodno zavedni trgovci že vnaprej vedeli, da ta pogodba v „Novi Pravdi“ ne bi bila izšla brez potrebne kritike.

Pogodba je namreč skrpucalo, ki kaže nezmožnost na strani trgovcev in teror ter internacionalno hinavščino na drugi strani.

Kdo daje internacionalni „Zvezi trgovskih nastavljenecv za slovensko ozemlje“ (točka 7. pogodbe) pravico, se predstavljati kot legitimna zastopnica trgovskih nastavljenecv? Ta „Zveza“, ki zastopa in organizira vse nastavljence na slovenskem ozemlju (Slovence, Nemce, Madžare itd.),

se danes lahko diči z zavestjo, da je hotela spraviti ob kruh nekaj stotin slovenskih nastavljenecv, oziroma jim pristržiti pot do kruha. Povdarjati moramo, da so v krajevni skupini Maribor te „Zveze na slovenskem ozemlju“ komandanti in voditelji sami Nemci in drugi inozemci in da ti ne bodo storili niti enega koraka, ne spregovorili niti ene besede, da bi prišlo do kruha nebroj stotin, danes brezposelnih, stradajočih slovenskih trgovsko izučenih ljudi.

To bi bilo tudi proti interesu teh nemških in inozemskih voditeljev v krajevni skupini Maribor, kajti če hočejo spraviti te slovenske reveže h kruhu, ga morajo pustiti sami iz roke in tega vendar ne bodo hoteli storiti. Radi tega so tako hiteli s pogodbo, da bi slovenski nastavljenci ne prišli do zavesti, da so pri velikanskem številu brezposelnih slov. trgovskih sotrudnikov, grozno opeharjeni, za par sto služb po hinavski internacionali. Da internacionalci obdrže svoje službe, so alarmirali vso internacionalo od železničarja do usnjarskega težaka, torej ljudi, ki niti niso vedeli, zakaj bi naj stavkali. Nakatere so nafarbali, da je stavka proti draginji, ker se je iste dneve kruh in moka zelo podražila. In slovenski trgovski nastavljenci organizirani v internacionalni „Zvezi trgovskih nastavljenecv“ niso imeli niti toliko moči, da bi v korist brezposelnih svojih bratov Slovencev izposlovali v pogodbi določbo, da mora znati vsak nastavljenec slovenski govoriti in pisati.

Tako bodo še vnaprej Nemci in inozemci ostali v službi, akoravno ne znajo nič, Slovenci, ki pa znajo vse, kar je potrebno, pa bodo ostali brez službe in umirali gladu.

Voditeljem v internacionali, ki so slovenskega rodu, je pa to vse eno, če njih krvni bratje umirajo gladu ali ne, glavno jim je, da pri volitvah za nje glasujejo, pa naj bo Zamorec ali Kitajec.

Pribijemo ponovno, da internacionala za Slovenca, kot takega še ni storila nikdar nič, v Mariboru mu je vedno škodovala in ščitila le Nemca, pa če pri tem kopica Slovencev pogine. Temu vzrok je, ker imajo glavno in odločilno besedo pri internacionali še vedno Nemci in inozemci in jo bodo tudi obdržali, ker je to njihov interes in življenje.

Sicer pa je ta kolektivna pogodba popolnoma neveljavna, ker je protipostavna in nemoralna iz mnogih vzrokov, s katerimi se bomo pečali v prihodnjih številkah našega lista.

Slovenskim trgovskim nastavljenecem, posebno pa onim, ki niso organizirani v „Zvezi za slovensko ozemlje“, priporočamo, da brez vsake skrbi in najmanjšega pomisleka sklenejo z vsakim trgovcem službeno pogodbo, kakoršno hočejo in kadar hočejo, ne da bi se brigali za „Kolektivno pogodbo“ z dne 7. aprila 1920. Kdor pogodbe ni podpisal, se mu je ni treba držati in nikdo na svetu nima pravice za koga drugega brez izrecnega pooblastila skleniti pogodbe.

Slovenski trgovski nastavljenci! Ponovno Vas opozarjamo, da ste v prvi vrsti Vi sami, ki imate na jugoslovanski zemlji izrecno pravico do kruha. Kadar boste zasidli vsa mesta sami Slovenci, boste videli, da ostane še mnogo stotin Vaših stanovskih tovarišev brez kruha.

Otresite se enkrat za vselej internacionalne, ki Vam vsak dan odjeda kruh in Vas tepe z Vašo lastno močjo po Vaših sestranih telesih. Organizirajte se v narodno-stanovski, nepolitični strokovni organizaciji in zahtevajte vsa mesta od najboljšega do najslabšega zase. Še-le če bo Vam kaj ostalo, pripustite druge, pa le na slabša mesta.

Zlasti Vi v Mariboru nikdar ne pozabite, da so Jugoslavijsko zgradili le Jugoslavi, torej gotovo v prvi vrsti zase in da so tisti, ki hočejo danes na Vaš račun dobro živeti, bili največji protidržavni hujskači še danes leto, ko je bil tudi Maribor izrecno jugoslovanski.

Širite „Novo Pravdo“!

Prosveta.

Ljubljanska opera.

Na Bledu se bo vršil šahovski turnir. Vlada bo baje akcijo podprla. V Ljubljani pa so operno gledališče zaprli, ker so se člani opernega zbora v svojem eksistenčnem boju poslužili — štrajka.

Priznamo, da ravnanje opernega zbora ni bilo pravilno, ker se ni oziral na sklepe svoje organizacije. Toda, če je bil ta nepremišljen korak storjen, se sedaj organizacija ne sme postavljati na stališče: „grešili ste, zato vas pustimo na cedilu“. Enako se je zgodilo lansko jesen pri rudarski stavki. Ker so stavko proklamirali na lastno pest, je organizacija delala proti njim in gibanje zatrla na sramoten način in na škodo ne samo stavkujočih, temveč vsega ostalega delavstva.

Nastane vprašanje, ali naj človeka, ki je iz obupa skočil v vodo, pustimo poginiti?

Uprava se vpricho tega čuti močno in izvaja konsekvence, neupoštevaje težak gmojni položaj članov pevskega zbora, ki jih je dovedel do tega koraka.

Uprava, oziroma država nima denarja, ako se izgovarjajo. Sedaj ga pa ima, ko je gledališče zaprto in trpi vsled tega ogromno škodo. Toda kaj to dé, samo da triumfira trma. Na Bledu bodo šahirali... Naše ime postane svetovno znano. V Ljubljani pa nimamo opere...

Društvene vesti.

Ljudski koncerti „Glasbene Matice Maribor“. „Glasbena Matica“ v Mariboru je sklenila prirediti letos celo vrsto ljudskih koncertov. Prvi ljudski koncert, ki se je vršil dne 11. aprila 1920 v št. Lenartu v Slov. gor., se je sijajno obnesel in je „Matica“ na doseženi moralni uspeh lahko ponosna. Nadaljnji ljudski koncerti se vršijo še v Slov. Bistrici, v Ptuj, v Murski Soboti in sploh v vseh večjih mestih in trgih na Štajerskem. Ideja ljudskih koncertov je vrlo dobra, ker bodo naši izvrstni pevci zanesli krasoto narodnih in umetnih pesmi v najširše vrste našega ljudstva. Priporočamo našim somišljenikom in prijateljem, da „Glasbena Matica Maribor“ kar najizdatnejše podpirajo z denarnimi sredstvi in da pridno obiskujejo njene koncerte. Petje blaži človeško dušo in je najlepše razvedrilo za vsakega, brez razlike stanu.

Izpred sodišča.

Afera dr. Marin — dr. Črnič, je v prvi inštanci (pri okrajnem sodišču) zaključena. Zadeva se suče okoli vsebine pisma, ki ga je dr. Črnič pisal dr. Marinu ter slov. zdravniškemu društvu in zdravstvenemu odseku. Dr. Marin je smatral vsebino teh pism zanj žaljivo in je proti svojemu kolegu vložil tožbo radi razžaljenja časti. Prva razprava se je vršila 9. decembra minulega leta, pri kateri je dr. Črnič ustil neko opazko, katero je dr. Marin tudi stavil pod obtožbo. Obe stranki sta ponudili obširne dokaze in protidokaze, ki so pa bili pri končni razpravi dne 17. aprila skoro docela odklonjeni. Dr. Črnič je bil radi prestopka po § 491 k. z. v eni točki na 200 K globe obsojen, v ostalih točkah pa oproščen. Obe stranki sta prijavili vzklic.

Užaljeni gerent iz Krčevine. Kmalu ko je Anton Inkret nastopil gerentstvo v Krčevini, je proti njemu pričela boj gotova struja nezadovoljnih občinarjev. Eni so zahtevali na aprovizacijo, drugi na podrti most, ki je v kljub obljubam od pristojne višje oblasti postal zgodovinski škandal Maribora. Nezadovoljnost je rastla z draginjo vred. Ko so vse pritožbe na okrajno glavarstvo — kjer je g. Inkret zaposlen — ostale brezuspešne, so se občinarji s posebno vlogo obrnili na deželno vladu. V tej vlogi, podprti s 36 dopisi, so nezadovoljni občinarji zahtevali odstranitev neljubega jim gerenta, češ, da do njega nimajo zaupanja vsled slabega gospodarstva in ker Inkreta

ne smatrajo za zavednega Slovenca. Občinarji so to vlogo vposlali na deželno vladu v najboljši nadi, da se v Jugoslaviji slične pritožbe čisto drugače rešujejo, kakor so se svojčas pod Avstrijo. Upali so, da bo deželna vladavila zavzela stališče, da mora biti na pritožbi vendar nekaj, kar treba na drugi poti ugotoviti. Toda morali so se prepričati, da hodijo take pritožbe tudi v Jugoslaviji svojo staro izvoženo pot: deželna vladavila je vlogo poslala jednostavno na okrajno glavarstvo, ki je pritožbo odstopilo v rešitev — užaljenemu gerentu. Gospod Inkret si je najel odvjetnika in obtožil vseh 36 „malkontentov“. Ko so videli, da je „stvar postala resna“, so pri prvi razpravi razen enega vsi preklicali svoje trditve. Gospod Žabkar je edini imel korajžo, ostal je dosleden in se pustil nadalje tožiti. Pri tozadevni razpravi je sodišče odklonilo vse dokaze in nasprotnne dokaze glede narodne zavednosti gerenta Inkreta ter Žabkarja oprostilo z razlogi, da dotična vloga na deželno vladu sploh ni žaljiva. In sicer že zato ni žaljiva, ker je v Mariboru tudi po drugih jugoslovanskih uradih še vse polno ljudi, ki so bili in so še danes pod kožo vse prej, ko zavedni Jugoslaveni. Niti kaj takega pa dotična kritika o gerentu Inkretu ne trdi. Užaljeni gospod gerent pa je drugega mnenja in tira to domačo zgodovino iz pritičja še v prvo nadstropje vzklicnega sodišča.

Razne vesti.

* **Italijanska menjalnica v Logatcu.** Iz vrst potnikov v zasedeno ozemlje smo dobili vprašanje, zakaj južna železnica na postaji Logatec ne vzdržuje pri blagajni tudi menjalnice in ta posel prepušča privatnim podjetnikom, oziroma laški špekulaciji. Ni škoda lepega dobička, ki bi ga železnica lahko vporabila v korist svojega osobja?

Gospodarstvo.

Za sladkorno industrijo v Posavju.

Govor g. Fran Masalek-a, strok. učitelja na Grmu, na shodih posavskih kmetov.

Slovenskim kmetovalcem ne kaže prav lepa bodočnost, ako bodo po vojski, ko so se razmere tako silovito spremenile, ostali pri načinu gospodarstva, kakoršnega so se naučili od svojih očetov.

Že pred vojsko je slovenski kmetovalec težko izhajal, ker je moral svoje pridelke prepoceni prodajati in svoje nujne potrebščine predrago plačevati. Ves dobiček iz predelovanja njegovih pridelkov in iz prodaje teh produktov imeli so tovarnarji in prekupci. Danes grozi pa slovenskim kmetovalcem še ta nevarnost, da ne bodo mogli uspešno konkurirati s svojimi hrvaškimi in srbskimi tovariši, ki na svojih širnih in rodovitnih planjavah pridelajo z manjšimi stroški večje množine pridelkov, kakor morejo slovenski kmetovalci. Rešitev slovenskega kmetovalca obstoji le v umnem gospodarstvu, zlasti pa v industrijalizaciji poljedelstva, ako jo izvedejo naši kmetovalci sami v svojih zadrgah. Najboljši začetek industrijalizacije poljedelstva pa kaže napraviti s tem, da se ustvari v Sloveniji sladkorno industrijo. Danes je cena kg sladkorja že nad 50 K in ga je še za to ceno težko dobiti. Godrnjanje in jeza na Čehe, da nam ne dajo sladkorja in da je ameriški sladkor drag, nam ne pomaga. Treba je, da si zavijamo rokave in sami poprimemo dela.

Za ustanovitev sladkorne tovarne imamo v slovenskem in hrvaškem Posavju najboljše zemljo. Od Sevnice do Savskega Marofa, od Krškega do št. Jerneja, Čateža in Vel. Doline bi lahko imeli 4—5 sladkornih tovarn. Zemlja v Posavju je povsod dobra za sejanje sladkorne pese, po nekaterih krajih, zlasti v okolici Dobove pa prvovrstna, da je na Češkem in Moravskem ni nikjer boljše. Tudi pri nas na Češkem in Moravskem ni bilo za kmeta nič boljše

kakor je dandanes za slovenskega kmeta, predno se ni ustanovila sladkorna industrija. Naši stari očeti so imeli tripoliško gospodarstvo, in sicer ozimino, jarino in ledino ter so pridelovali okoli 100 q žita in 50 q krompirja. Kultura sladkorne pese je dala povod popolnemu preobratu v poljskem gospodarstvu. Vpeljalo se je kolo-barjenje plitvokorenčnih rastlin z globoko koreninimi okopanami (krmsko, potem sladkorno peso). Pričelo se je z globokim oranjem v jeseni in uporabo umetnih gnojil. Kmetje so mogli začeti konkurirati s tujino (Ogrsko, Rusijo) in je prihajalo leto za letom večje blagostanje in napredek v kraje, kjer se je uvedlo to umno gospodarstvo. Kultura sladkorne pese se je s časom razširila po vseh čeških deželah in češke zemlje imajo od te kulture svoje sloveče blagostanje. Tajnost, zakaj si je priborila pesa svoje odlično mesto, obstoji v tem, da vsebuje izmed vseh rastlin največ solnčne energije, katera je gibajoča sila organizmov. Ta sila je utajena v ogljikovih vodenih, torej v trstnem sladkorju, ki je lahko prebavljiv in zelo okusen.

Presojajmo sladkorno peso s pšenico, katera je bila vedno najbolj važna rastlina za prehrano ljudstva. Pšenica daje v najboljšem slučaju 35 q zrna na 1 ha, pesa daje povprečno v najboljšem slučaju 350 q korenstva na 1 ha, katera ima povprečno 15 % sladkorja (na Slovenskem tudi 18 %), kar daje 52:50 q sladkorja, kateri je naravnost prebavljiv in redilen. Pšenica daje k večjemu 80 % moke za ljudsko hrano (katere škrob pa ni naravnost prebavljiv). Ako računamo moko v isti vrednosti s sladkorno peso, vidimo razliko 28 stotov moke proti 52:5 stotom sladkorja (pri današnji vrednosti: 16 K za kg moke in 50 K za kg sladkorja, 448 K proti 2625 K)!

Ker se pa pri nas sladkorna pesa ne seje, predstavlja to za nas zgubo 24 stotov ogljikovih vodonov na 1 ha površine.

In kako je mogoče ono grozovito nakopičenje energije? Čisto naravno zato, ker raste sladkorna pesa od spomladi (od druge polovice aprila) do mraza in tako dalj časa utaja solnčne žarke, kakor žito, katere kupiči v koreninah v podobi sladkorja.

Poleg tega ima kultura sladkorne pese tudi to važnost, da nam daje velikanske množine krme (šavja, cime, perja), tretjino teže pese same. Sladkorna tovarna vrača kmetovalcu 40—50 % pesnih izrezkov in 5 % apnenega gnojila od dobavljene množine pese. Sladkorna tovarna daje še vrh tega velike množine melase, katera je izborna sladka krma in iz katere se more pridelovati špirit. Ostanki od špirta pa dajo kalijevo lužnico, iz katere se napravijo kalijeva umetna gnojila.

Zemlja po sladkorni pesi je čista, brez plevela, je rahla in najbolj prikladna za sejanje ječmena in drugega žita.

Države, v kateri imajo vpeljeno močno razvito sladkorno industrijo, kakor Čehoslovaška, Nemčija, Francija, stojijo v poljedelski kulturi na zelo visoki stopnji.

Razložek med krajem, kjer je sladkorna tovarna in kjer je ni, je kakor noč in dan; kjer so sladkorne tovarne, vlada blagostanje in z njo samozavest ljudstva in kultura, kjer jih pa ni, je doma klavernost in skrb za vsakdanje življenje.

S tem sem hotel razložiti pomen kulture sladkorne pese.

V nadaljnjem hočem na kratko opisati kako se prideluje sladkorna pesa od setve do spravljena.

Ta naloga ni tako lahka, ker je kultura tako vevlačne rastline za svetovno narodno gospodarstvo velika znanost, o kateri obstoja ogromna literatura v vseh svetovnih jezikih.

Svojo nalogo hočem izvršiti na koliko mogoče poljuben način. (Dalje sledi.)

Za tiskovni sklad „Nove Pravde“.

Tovariši! Somišljeniki!

Z „Novo Pravdo“ smo postavili temelj našemu skupnemu domu. Načrti so dolo-

čeni za trdno mogočno stavbo, ki ima postati ponos nas vseh!

Pridite in pomagajte vsak po svojih močeh to stavbo dograditi. Le od nas vseh, le od našega združenega dela je odvisno, da se naš skupni dom zgradi v polnem obsegu na temelju zasnovanih načrtov.

Nabirajte deleže in prispevke za tiskovni sklad „Nove Pravde“!

Z vsakim deležem — kdor tega ne zmore, tudi z vsakim manjšim prispevkom — položite na našo stavbo kamen, s katerim pospešujete zgradbo.

Deleži so določeni po 50 K, plačljivi v celoti ali pa tudi v dveh obrokih.

Ako vsaj večina tovarišev stori svojo dolžnost, se deleži na zahtevo svojčas vrnejo.

Zadnje vesti.

Železničarske stavke v Avstriji so doslej le deloma izvršene, in sicer v smeri proti Dunaju. Na ozemlju Zgor. Štajerske je promet še normalen.

Delavski štrajk proti zaupnikom. V Neunkirchen, kjer so razmere zelo napete od časa, ko je delavstvo dejansko napadlo tovarniškega ravnatelja, rojaka Švice, se je zgodilo nekaj izvanrednega. Zaupniki delavstva so sklenili generalno stavko, a delavci so stopili v štrajk — proti temu sklepu in storili svoj sklep, da se splošna stavka — ne izvrši.

Generalna stavka v Banatu. V Banatu je železničarski stavki sledila tudi po posameznih mestih (Subotica, Pančeva, Novi Sad) izvršena splošna delavska stavka. Vprizorili so jo isti tujerodni hujšaki, kakor jo poskušajo že par mesecev tudi pri nas. Nemčija, Avstrija in Ogrska izganjajo svojerodne komuniste. Jugoslavija je svojčas z bajoneti na mejah stražila — boljševidsko idejo z Rusije, a pravim revolucionarjem odpira vrata na stečaj.

Prepoved alkohola za celo Slovenijo. Deželna vlada je izdala strogo odredbo za-
deveno prepovedi uživanja alkoholnih pijač. Prepoved točenja alkohola velja za celo Slovenijo.

Vlada demisionirala? Po zadnjih iz Beograda dospelih vesteh je predsednik sedanje vlade regentu Aleksandru ponudil demisijo. Ako bo demisija sprejeta, bo kakovost nove vlade odvisna od — položaja v državi.

Zaupnikom! Za dobo izrednih razmer naj zbor zaupnikov v zvezi s tovariši odborniki deluje permanentno v pisarni tajništva NSS. To velja zlasti za Maribor in vse organizacije na obmejnem ozemlju.

Mirno kri!

Tovariši, somišljeniki! Resna ura pomije svoj kazalec na 12. Naj vas ta ura ne najde majhnih, malodušnih, pri za sedaj brezplodnih debatah:

Kdo je tega kriv?

Veliki trenutki zahtevajo velike ljudi, velike značaje. In ti trenutki, ki jih doživljamo sedaj, so veliki trenutki, kako veliki in zakaj, to, če ne veste, še izveste, ko odidejo mimo nas. To pa morate že danes vedeti, da ima ta ura praktično odločiti vprašanje, kdo izmed nas, kdo izmed teh, ki živijo v Jugoslaviji je z nami za Jugoslavijo in kdo je preko nas proti Jugoslaviji.

Mirno kri!

Slušajte navodila svojih voditeljev, držite disciplino, pokoravajte se povelju oblasti! Ali so bila vsa povelja potrebna in pravilna — zato pokličemo prizadete na odgovornost ob uri, ki bo za odgovor ugodnejša, kakor je današnja.

Ne poslušajte hujšakov iz nasprotnega tabora, pa tudi ne malodušnežev, če se pojavljajo med vašimi vrstami.

Kdor drugemu hišo požiga, spravi tudi svojo v nevarnost.

Mirno kri! Na delo!

Stojimo kot neomajeni stražarji na glavni obmejni trdnjavi!

Maribor je bil in ostane naš — jugoslovanski!

Uspeh mobilizacije železničarjev do je danes opoldne ostal po večini negativen. Komunisti hujškajo na javni upor — kakor bi v Mariboru ne bilo nobene jugoslovanske oblasti.

Generalna stavka je sklenjena in pripravljena do generalnega upora. Tako upajo komunisti rešiti draginjo in ob splošnem brezdelju tudi vsem drugim stanovom priboriti — lepše življenje in boljšo prehrano. Otroci norci in zločinci razdirajo jez zajezenemu hudourniku in nič ne pomišljajo, da bodo pri tem tudi sami in morda prvi in najhujše poplavljeni.

Našim vnanjim naročnikom!

Vsled železniškega štrajka je odpošiljatev zadnje številke od sobote obležala na pošti. Tudi glede odprave današnje izdaje v tem trenutku še ne vemo, kdaj jo dobite v roke.

Prosimo, uvažujte te izredne razmere, potrpite in — delajte dalje za „Novo Pravdo“.

Nabirajte naročnike, deleže in prispevke za tiskovni sklad „Nove pravde.“

Tujski promet.

Sv. Areh na Pohorju, 1250 m. Ena najlepših točk našega zelenega Pohorja je nedvomno Sv. Areh. Podravska Podružnica Slov. Plan. Društva je postavila, uvažujoč to dejstvo, v letu 1907 na prijazni planoti tik pri starodavni cerkvi sv. Areha, na vzhodnem delu Pohorja, svoje prvo planinsko zavetišče, Ruško Kočo. V začetni dobi je vse kazalo, da bode ta stavba odgovarjala potrebam takratnih izletnikov, toda kmalu se je pokazalo, da temu ni tako in neumorno delavni odbor gori omenjene podružnice je sklenil, da stavi poleg stare stavbe še novo. To se je zgodilo leta 1912. Ponosno se dvigajočo stavbo imenovalo se je, po enem vrhu zelenega Pohorja —

Izdajatelj in založnik: Konzorcij „Nova Pravda“.

Odgovorni urednik: Franjo Pirc.

Tisk tiskarne Sv. Cirila v Mariboru.

Priporočljive tvrdke:

Fran Novak

prva slovenska brivnica 10-6

Maribor, Aleksandrova c. 22.

JAKOB LAH
Maribor, Glavni trg 2

Zaloga črevljev, perila, potnih košar, tržnih torbic i. t. d. 10-6

Andrej Ham

črevljar 10-4

Maribor, Vetrinjska ulica 15

Restavracija Narodni Dom

v Mariboru (Hinko Kosič) se najtopleje priporoča. —2

Erjavec & Turk

trgovina z železnino „pri zlati lopati“ — Ljubljana
Valvazorjev trg 7. 10-6

Iščem

malo družinsko hišico

z vrtom (eventuelno stanovanje) v bližini Maribora. Ponudbe na upravo. 3-2

Največja zaloga moških in deških oblek po solidnih cenah

Schwab & Bizjak, Ljubljana

Dvorni trg šte. 3

Manufaktura - moda - konfekcija. 10-6

„Planinka“. Že v prvem letu se je takoj pokazalo, da je bila misel po novi zgradbi popolnoma na mestu, kajti letoviščarji posluževali so se kaj radi tega mirnega in idilično ležečega prostora s svojimi krasnimi izprehodi in razgledi in „Planinka“ je bila domalo leto za letom zasedena.

Za turiste je zanimivo vedeti, da se nahaja Ruška Koča v občini Lobnica, župnija Ruše, medtem ko je „Planinka“ in cerkev sv. Areha v občini Frajham, župnija Sv. Martin.

Pri Ruški Koči se nahaja več razglednih točk, in to v najbližji bližini. Na eni strani odpre se očesu pogled na Maribor, Slov. Gorice, Snežnik, Lipniško Polje in ob lepem razgledu vidi se celo graški Schöckel. Na drugi strani Ptujsko Polje, Boč, Donačka Gora in drugo.

Doba izletov se sedaj začena. Vse stremlje v okolico, vsaj izletov imamo dovolj. Nekateri pohite v Limbuš, drugi k Sv. Urbanu, a pretežna večina planincev posluša se izleta na Pohorje. Dohodov na isto je mnogo, skoraj od vsake postaje v bližini Maribora peljejo markirana pota proti vrhu, a najbližji je od želez. postaje Ruše.

Ruška Koča se otvori dne 1. majnika in je upanje, da se bode mnogo izletnikov udeležilo nje otvoritve ter da tudi nadalje posejajo to hvaležno točko, kajti Podravske Podružnici S. P. D. se je na novo posrečilo oskrbo koč izročiti njenemu dolgoletnemu oskrbniku, g. Francu Serncu, ki bode s pomočjo neumorno delavnih pomočnic tudi letos zadovoljil vse na njega staviene zahteve najbolj razvijenih izletnikov.

Prepričani smo, da bode tudi mnogo letoviščarjev porabilo priliko ter se poslužilo najbližnjega gorskega letovišča ter se pričalo, da v domačem kraju najdejo to, kar so bili vajeni iskati preje v tujini — pri drugorodcih.

B. R.

Zaloga pohištva

KAROL PREIS

MARIBOR, Slomščekov trg 6

Cenik zastoj. — Svoboden ogled, brez obveznosti. 10-6

Specialist za ženske bolezni in porodn.

dr. Benjamin Ipavic

osem let asistent in operater ljubljanske in dunajske univerzitetne klinike za ženske bolezni in porodništvo — (prof. E. Wertheim) — 2-2

ordinira od 11. do 12. ure

v MARIBORU, Gosposka ulica 46.

Anton Černe

graver 10-6

Ljubljana, Dvorni trg I

S. Potočnik, Ljubljana

Šelenburgova ulica 6, I. nadstropje

Diplomirani tehnični zavod za krojenje! Specialna krojačnica za najmodernejše toalete za gospode in dame! 3-3

Obračanje in moderniziranje oblek!